పచ్చబొట్టు

కప్పగంతుల సత్యనారాయణ

సంతతవాహినియైన నదిప్రక్కన నిర్మింపబడిన దాచలువరాతి మేడ. ఆకాలమున దేశములో నతి నాజూకుగా నెంచబడిన యలంకారములతో నిండిన దా మేడ. ప్రపంచములో నాకాలమున బహుసమర్థులనియు, శిల్పకళాధురీణులనియు పేరెన్నికగాంచిన పనివాండ్రచే నిర్మింపబడిన దా మేడ. ఆదేశపు ప్రధానసేనాని నివసించున దా మేడ.

మేడగోడలను వోరుస్తూ నిరంతరమును భగవదాజ్ఞప్రకారము నేను చేయవలసినపని యిదియేయన్నట్లు ప్రవహిస్తున్న దా నది. మేడకు తక్కిన మూడు వైపులా చక్కని వుద్యానవనం. అందు లేనివృక్షములు ప్రపంచమున లేవేమో. ప్రక్కనున్న నదీజలములు తోటలోని వృక్షములను యేపుమీర పెంచుట కనుకూలించినవి.

ఆ మేడలో నివాసము భూలోక స్వర్గవాసము. సాయంత్రపురేఖలు క్రమ్ముచున్న సమయమున ఆచలువరాతి మేడపై కిటికీ సమీపమున నొక కుర్చీలో క్రింద గోడనానుకొని ప్రవహించుచున్న నదివంక నొకమారును, తన యొడిలోని యేడాదివయసు గల చిన్న మగబిడ్డవంక నొకమారును, తనకెదురుగ నస్తమించుచున్న సూర్యునివంక నొకమారును, ఱెప్పతెరపి లేకుండ చూచుచు పందొమ్మిదిరువదేండ్ల వయసుగల్గిన స్త్రీ యొకతె కూర్చున్నది. మేలిముసుగును తీసివైచినది. ఆమె ముఖమునకు సాటి చెప్పుటకుగూడ లేదు. ఆమె అసామాన్య సౌందర్యవతి. నిగనిగ మెరయు నామెచెక్కిళ్లపై ప్రతిబింబమును స్పష్టముగా చూడవచ్చును.

ఆమెకన్నులు నీలాలగతి నతిరమ్యమగు కాంతిని దెచ్చి పెట్టిన వామెముద్దుమొగమునకు. ఆమెఫాలభాగమున గాలి కనుకూలముగా నెగురు నల్లనిముంగురులు ప్రపంచములో నామెమొగమునకుసాటి లేకుండ జేసినవి. తెల్లని పరికిణీ, ఆకుపచ్చని జుబ్బా, ఎర్రని మేలిముసుగుగుడ్డ, బంగారునగలు ఆమెఅందమునకు మెఱుగులు. సాయంకాల సూర్యుని రక్తవర్ణమామెవదనమున కనూనమగుశోభ దెచ్చిపెట్టినది. నీలాలవంటి నదీజలములకే యెరువురాగా బంగారువంటి యామెమేనిచాయ కారుణ్య మలముకొనుట వింతకాదు. ఒడిలోని కుమారుని పరిష్వంగ మామె కధికమగు హాయిని కలిగించుచున్నది. అర్థములేని పిల్లవానినవ్వుల కామె యొడలుమరచుచున్నది. మాటిమాటికి తాను పిల్లవానిని ముద్దుపెట్టుకొనునపు డెల్ల సంతోషభరమున చిరునవ్వు నవ్వుచున్నది. ఆమె నవ్వినపుడెల్ల ముత్యాలవంటి దంతములు తెల్లనికాంతులతో తళుక్కని మెఱయుచున్నవి. కుమారుడు మూడుమూర్తుల నామెనే పోలియున్నాడు.

'నీమగనికి నీపై నత్యధిక ప్రేమ గలదనుటకు నీకుమారుని రూపమే సాక్షి' యని యామెచెలు లామె నెన్నో పర్యాయములు గేలిచేసిరికూడను. తనకుమారుని చిరునవ్వుముందర ప్రపంచములోని సుఖములన్నియు నామెకు తృణప్రాయములు. అవును! స్వీయసంతానమును ముద్దులాడుచు నానందతరంగములో తేలియాడు భాగ్య మందరకును గల్గునా! బిడ్డలు లేరను వ్యాకులతతో కృశించెడువా రెందరో!!

ఆమె ప్రకృతిరామణీయకముల కానందించుచు, బిడ్డను ముద్దాడుచున్నను, దీర్ఘాలోచనాపరురాలై యున్నట్లు నడుమనడుమ రేఖలు గ్రమ్మ నామెనుదురుచెప్పుచున్నది.

ఆమెభర్త ఆమెనువిడిచిపోయి పదునైదుదినములైనవి. రాజ్యపుపొలిమేరల ప్రచండసేనాయుతులగు ప్రతిపక్షులు విడిసినారని రాజునకు వార్తరాగా, రాజ్యగర్భమున వారు జొరకుండనే యెదుర్కొనవలసినదిగ సర్వసేనాపతి కుత్తరువుల నిచ్చినాడు రాజు. తత్ఫలితముగ నాత డింతవరకును రాలేదు. ఆమె కాపురమునకు వచ్చినపిదప భర్త యామెను విడిచి యుద్ధముల కేగుట కిదియే మొదటిపరి. భర్త యెంతకష్టపడుచున్నాడో—యుద్ధమునకు బోయినవాడు తిరిగివచ్చువరకును-యేమో-ఎవరుచెప్పగలరు? పక్షముదినములనుండియు నామె కతని కడనుండి వార్త రాలేదు. ఎడతెరపిలేని యాయుద్ధమున నాత డెట్లు మసలుచున్నాడో అని యాసుందరీమణి చింత.

అది తురుష్కుల రాజ్యము. ప్రజలతినాగరికులు. షా అనుపేరుగల ఆరాజు సర్వవిధముల నత్యుత్తముడు కాని సమీపరాజులతో నతనికి యుద్ధములు తప్పలేదు. విస్తారమగు భూభాగములో నతని దొకచిన్నరాజ్యము. పొలిమేరలవారందరు తురుష్కులే. నామమాత్రమున కాభూభాగమున కొకచక్రవర్తిగూడ కలడు. అతడును మహమ్మదీయుడే. తనసామంతులలో నెన్నియంతఃకలహములున్నను నిర్ణీతకాలమున నాతనికప్ప మాతనికి జేరిన నత డేగొడవయు బట్టించుకొనడు. రాజ్యకాంక్ష సామంతులకు మిక్కుటము. చక్రవర్తినిగూడ పదభ్రష్టునిచేసి, యాతనిరాజ్యమును గబళింపగోరుచు సమయమునకు వేచెడి సామంతులుకూడ నుండిరని రహస్యముగా ప్రజ లనుకొనుచుండిరి.

రాజునకు దినదినమును వార్తలు వచ్చుచునే యున్నవి. ఏమని? క్రొత్తసైన్యముల బంపుమని; పోరు ఘోరముగా జరుగుచున్నదని; శత్రుసైన్య మపారమని—. రాజుమాత్ర మేమిచేయగలడు? సైన్యములను పంపుచునేయున్నాడు. రాష్ట్రరక్షణార్థము ఏకొలదిపాటిసైన్యమునో తనకడ నుంచుకొని తక్కినసైన్యము నంతను పంపివేసినాడు. పోరు ఘోరముగా జరుగుచున్నదని చింతించుచున్నాడు. శత్రుసైన్య మపారమని భీతిలుచున్నాడు. తనకు నష్టము కలుగనిరీతిని సంధిచేయుటకుగూడ హక్కు లిచ్చినాడు సర్వసేనాపతికి. సంధి కావలసినవారా పరిపంథులు? పూర్తిగ రాజ్యమును వారివశమొనర్చి రాజు నవలికి నడువమన్నారు. నాకంఠమున ప్రాణము లుండగా నారాజ్యమున మీ రడుగుపెట్టలేరనినాడు సేనాపతి.

౨

అటులనే కూర్చొనియున్న దాసుందరి. ఒడిలోని కుర్రడంతులేని యానందాతిరేకమున నవ్వుచునేయున్నాడు. సూర్యుడు ప్రతినిముసమునకు భూగర్భములోనికి బోవుచున్నాడు. అమిత వేగముతో నది ప్రవహించుచున్నది. తోటలోని చెట్లపయినుండి మామూలుగ గాలి విసరుచున్నది. చెట్లమీది పిట్టలు సంగీత మాలాపించుచున్నవి. ప్రకృతిక్రమ కార్యకలాప మొండొంటితో సంబంధములేక జరిగిపోవుచున్నది. ప్రకృతిసౌందర్య మచ్చట నెలకొన్నది.

యుద్ధములో తనభర్త ఏమిచేయుచుండునాయని తలపోయుచున్న యాకాంత కీదృశ్యములపై దృష్టిపోలేదు. ఆమె కనులముందర యుద్ధరంగ మున్నది. ఆమెకర్ణములకు వీరాలాపములు వినబడుచున్నవి. ఆమె శరీరమంతయు గాయములు పడినట్లున్నది. ఆమెమనసు కదనరంగములో విహరించుచున్నది. నడుమ నడుమ మాత్రము ఒక్కొకపరి యామె బిడ్డని మందహాసముఖను గ్రోలుచున్నది. హృదయము మాత్రము కారణము తెలియని వ్యాకులతతో కొట్టుకులాడుచున్నది. మనసుదిటవు చేసుకొనుట కామె ప్రయత్నించినది. కాని సాధ్యము కాలేదు.

అంతయు నిశ్శబ్దముగా నున్నది. నగరములోని ప్రజల కలకలము స్పష్టముగా వినబడినను ఆమెఆలోచన కంతరాయము కలుగుటలేదు.

ఆమె నదివైపు తిరిగి కూర్చున్నది. పిల్లవాడామెయొడిలోనే యున్నాడు. ఒక్కసారిగ నేదో గంభీరగోళమైన ట్లయినది. ఆమె గమనించలేదు.

మేడమెట్లపై దడ దడ చప్పుడయినది. ఆమె ఆలకించినది. రొప్పుతూ రోజుతూ దాసి యొకతె పైకి వచ్చినది. ఆమెగుండెలు గట్టిగా కొట్టుకొన్నవి.

కూర్చొనియే మెడ వెనుకకు ద్రిప్పి దాసివంక చూచిన దామె.

'అమ్మా!' అని పెద్ద కేకవైచిన దాదాసి. ఆమె శరీర మాపాదమస్తకము కంపించినది. కంఠము తడబడినది.

'ఏమి?' అన్న దామె వణకుచు.

'అమ్మ—యుద్ధంలో మనో ళ్లోడిపొయ్యారు. పగోళ్లు మనపట్నం దగ్గిరి కొచ్చేసారంట. అయ్యగార్ని సంపేశారంటు' అని గడగడ వణకుచు కన్నుల నీరు నింపుచు గుండెను రెండుచేతుల నొక్కుకొనుచు చెప్పిన దాదాసి.

ఆమె నిలువున నీరైనది. 'ఆఁ' యని యరచుచు తటాలున కుర్చీనుండి లేచినది. తన యొడిలో పిల్లవాడున్న సంగ తామెకు తోచలేదు. పిల్లవానిని పట్టుకో గలిగినంత సత్తువకూడ నామెకు లేకపోయినది. కెవ్వున కేకవైచి పిల్లవాడు నదిలో త్రుళ్లిపడిపోయినాడు. దిగ్భ్రమ జెంది 'దేవుడా!' యని నిలువలేక యచ్చటనే చలువరాళ్ళమీద పడిపోయిన దామె.

ఇదియంతయు నొక్కత్రుటిలో జరిగినది. దాసి బిత్తఱ జెందినది. దాని కేమిచేయుటకును తోచలేదు. పిల్లవానికొరకు క్రిందికి పరుగెత్తుటా? అమ్మగారియవస్థ చూచుటా?

మనస్సంతయు కేంద్రీకరించుకొని 'అయ్యో! పిల్లవాడు చచ్చె చచ్చె'ననుచు క్రిందికిపోవుటకు మెట్ల వద్దకు పరుగెత్తినది.

మెట్టు దిగలేదు. 'బాబోయి' అని యొడలు విరుచుకొని క్రిందబడినది పాప మాదాసి. ఆమెవంక జూచుచు పదిపదునైదుగురు భీకరాకారులగు సైనికులతో నొకయువకు డచ్చట ప్రత్యక్షమైనాడు. తనను జూచి మూర్ఛనొందనదాసిని తనడేరాకు గొంపోవ నిరువురుభటుల కాజ్ఞనొసంగి, గదిలోని కడుగుబెట్టినాడావీరుడు.

కన్నులు మిరుమిట్లుగొలుపు బంగారుబొమ్మవలె నేలబడియున్న ఆయువతిని రెండుచేతులతో లేవనెత్తినాడు. ఆమె స్పృహదప్పియున్నది. 'ఈమెను కూడ

నాడేరాకు గొనిపోయి నేదదీర్పుడు’ అని మరియిరువుర కాజ్ఞనిచ్చి గదినంతయు శోధింప నారంభించినాడాతడు.

తనకుపయుక్తములు, అమూల్యములు నగు పదార్థములను సేకరించుకొని వెడలిపోయా డాయుద్ధవీరుడు.

పిల్లవానిమాట నాలోచించినవారే లేరు.

3

‘అమ్మా!’

‘......................’

‘అమ్మగారూ!’

‘ఏమే ?’

‘మనకులంలోవున్న ఆచారమేనండి’

‘అమ్మో!’

‘మనరాజుగారిభార్య రెండోసారి నికా గట్టుకున్నామేనండి’

‘తమరు చిన్నతనంలో వుండారు. ఈయన చిన్నతనంలో వుండారు. చక్కదనానికి, భాగ్యానికి, చచ్చిపోయిన అయ్యోరికి తీసిపొయ్యేవారు కాదండి’

‘దేవుడా!’

‘తమరు ఇష్టపడ్డారంటే మూడ్నిముసాల్లో పెళ్ళయిపోద్దండి’

‘......................’

‘తమరి ముందుజీవితముగూడా హాయిగా ఉంటుందండి.’

‘.... ....’

‘తమరిపాదాలు ఆశ్రయించుకోనున్న మాకింత కూడు దొరుకుతుందండి’

‘......................’

‘ఈ అయ్యోరుగూడా నేనంతటికి ప్రభువేనంటండి’

ఈవిధమున ప్రతిదినమూ ఆమెకు బోధ చేయుచున్నది దాసి. వీరిరువురను బందీలుగా గొనివచ్చినవీరుడు రెండవరాజువద్ద సర్వసేనాపతి. పాతికేండ్లలోపు వయసు. స్ఫురద్రూపి. ఆమెచక్కదన మతని నాకర్షించినది. ఆమెను పెండ్లిజేసికొన నాతని కిచ్ఛవొడమినది. భర్తమరణము, పిల్లవాడు నదిలో పడిపోవుట ఆమె మనస్సును పూర్తిగా కలచివైచినవి. ఆమె మరణించ నిచ్ఛగించినది.

కాని కొలదిదినములనుండి దాసిదానిమాట లామె కాలోచనను బుట్టించినవి. ప్రతిదినము వచ్చి నేమ మరసిపోవునావీరుని రూప మామెకు జీవితముపై మరల నాసగొల్పినది. ఆమెయిష్టముపైననే వివాహముచేసుకొనదలచిన యాతని దృఢప్రేమ యామె కతనిపై ననురాగమును గలిగించినది.

కాలక్రమమున సుఖదుఃఖములు మరపురాకుండునా! భర్తృవియోగదుఃఖ మామెకు పాతబడినది. సుఖయుతమని తోచుచున్న నూతనజీవితముపై నామెకు గాటమగుకోరిక గల్గినది. మతశృంఖలము లామెకోరిక నరికట్టలేదు. స్త్రీలలో ద్వితీయవివాహమున కామత మామోదించినది.

కొలదికాలములో నామెకును, సేనాపతి నవాబు మీర్ ఆలీకును నికా జరిగినది.

* * * *

కాలమంతయును నొక్కరీతి గడచునా! మన మనుకొనినట్లు పరిస్థితు లలవడునా! రోజులు చెడ్డవైనపుడు దైవముకూడ విముఖుడగును - కాదా!

ఆమె రెండవభర్తతో పదిసంవత్సరములు కాపురముచేసినది. ఆమెకు మరల బిడ్డలు కలుగలేదు; ముల్లాలకు మ్రొక్కినది. ఫకీరుల దీవెన లందినది. నిరంతర మల్లాను ప్రార్థించినది. కాని ఫలిత మేమియును గనుపట్టలేదు.

కాలచక్రము గిర్రునతిరిగినది. ఒక్కసారిగమార్పు లగుపించినవి. ఆమెరెండవభర్తజీవితము ఎంత విచారకరము-యుద్ధపుమిష గొని తుదముట్టిపోయినది.

ఆమెకు జీవితముపై విసుగుపుట్టియుండవచ్చును. జనానాలో సుఖజీవితమును గడుపుచునిన ఫాదుషా

కోర్కె కామె సమ్మతించలేదు. బ్రతుకుటయా? చచ్చుటయా?

ప్రాణమనిన తీపిలేనివా రెవరు! ఆత్మహత్య నామె నిరసించినది.

ఆమె చిన్నతనమున గాన మభ్యసించినది. కోయిలకు స్వరము నేర్పు పటిమగల దామె కంఠస్వనము.

ఆమెచక్కదనము సాటిలేనిది. పరిపక్వమగు యౌవనమందున్న దామెతనువు. ఇకేమి ?

చక్కదనము, యౌవనము, గానకళానైపుణ్యము.

బిడియమువిడిచిన చాలుగాని కోట్లకొలది ధన మార్జించవచ్చును. పురుషుడా! వాంఛ మిక్కుటమగుచో, తగినవాకు లభించకపోవునా?

ఇది యామె యాంతరంగికతర్కము. ఆమె మనసు కళాకల్పితమైపోయినది. ఆ ఇరువురుభర్తల మరణ మామె కనులజూచినది. ఆమెతనువుమాత్రము నశింపదా! అట్టిచో!! ప్రపంచభోగముల నేల ననుభవింపకూడ దనుకొనినది. దాసిని దాని యభిప్రాయము నడిగినది. దానికి నీతినియమముల నాలోచించు నంత మనోవికాసము లేదు. యజమానురాలి హృదయ పరివర్తన కది మిక్కుటముగ నచ్చెరువందినది. తదనుకూల దోహదము నర్పించినది.

వారిరువురు దూర దేశములకు ప్రయాణమును కట్టినారు. బ్రహ్మకు దెలియకుండ వెళ్లిపోయినారు.

ఆమేడను జూచినప్పు డాపట్టణవాసు లామెను జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొని 'ఎక్కడున్నదో నిర్భాగ్యురా' లనుకొనెడివారు. ఆమెవిషాదచరిత్రను చెప్పుకొని కన్నీరు నించెడువారు.

౪

ఆమె గానకళానైశద్యము దేశదేశముల వ్యాపించిపోయినది. ఆమెగానసభయనిన పోనివారు లేరు. చివర కామె పేరైన నెరుగనివారు లేరు.

అది మరియొక దేశము. ఆరాజసభలో నా డామె సంగీతసభ జేయును. ప్రజలెల్లరు సభలో క్రిక్కిరిసిపోయినారు. ఆమె రత్నకంబళముపై కూర్చున్నది. సభలో సింహరాజములతో డీకొనగల్గినశూరులున్నారు. పలుకులతో కవితను గుల్కించెడికవు లున్నారు. హస్తవిన్యాసములలో సుందరములగు చిత్రములను సృష్టించెడి చిత్రకారు లున్నారు. సకలశాస్త్రములు చదివిన పండితు లున్నారు. మతమే జీవితముగా బుట్టి పెరిగి ప్రబోధముచేయు మౌల్వీ లున్నారు. ప్రతిపక్షులలో నేరికి నసంతృప్తి లేకుండ, నతిచమత్కారముగ, న్యాయముగ తీర్పు జెప్పెడి న్యాయాధికారు లున్నారు.

ఆమెసౌందర్యమున కందరును ముగ్ధులైనారు. భూలోకమున నవతరించిన దేవకామిని యనుకొన్నారు.

రాజాజ్ఞ యగుటతో డనే ఆమె పాట నారంభించినది. సభలోనివారందరు మంత్రముగ్ధ పన్నగముల వలె నిశ్చేష్టులైనారు. రాజువంక సభ్యులు, సభ్యుల వంక రాజు—ఎల్లరు నామెవంక కనులుమాత్రము తిరుగుచున్నవి. పారవశ్యముచే నోడలు తెలియని కొన్ని తల లూగుచున్నవి. ఆమె పాడుచున్నది.

కీర్తికొరకు, ధనముకొరకు, రాజును మెప్పించుటకు—ఆమె పాడుచున్నది.

సంతోషముకొరకు, మానసోల్లాసముకొరకు, ఆత్మశాంతికొరకు సభ్యులు వినుచున్నారు. రాజు, సభ పరిసరవస్తుజ్ఞానమును మరచి, ఆమెసంగీతరసమాధుర్యమున మత్తులైనారు. సంగీత మెవరిమనసున కానందమును గొల్పదు! ఎంతసేపుపాడినదో ఆమెకు తెలియదు. సభ్యులకు తెలియదు. ఆమె మొగమంతయు చెమట పట్టినది. సభ్యులకు శరీరమంతయు నుక్కపోసినది. సభామందిరమంతయు వెచ్చనిగాలితో నిండిపోయినది. సభలో కూర్చుండుట కష్టతర మనిపించినది. కాని—యెవ్వరికిని సంగీతము వదలిపెట్టిపోవుటకు మనస్కరించలేదు.

తనంతతానే సంగీతము నాపిన దామె. రేపామెను బహూకరించవలయునన్నా డు రాజు. ఒక్కుమ్మడి సభ్యులందరు బైటపడి హాయిగ గాలి పీల్చినారు. వారి

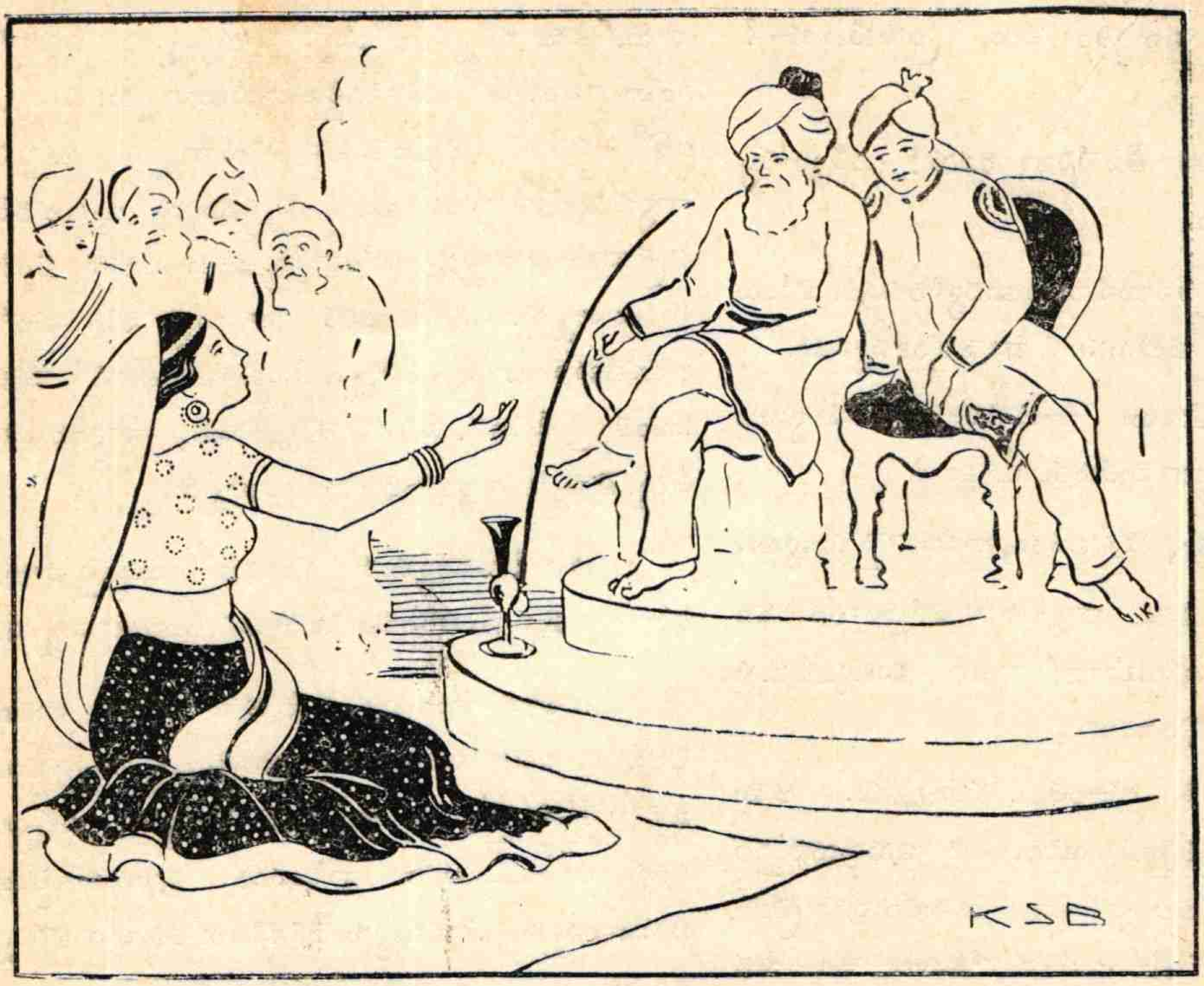

'రాజుగారి కుడిప్రక్క కూచున్నాయన్ని'

'అవును'

'చాలాచక్కని మొహం. ఆజానుబాహు—'

'వర్ణనయెందుకూ! ప నేమిటో నువ్వురావడాని అది చెప్పు'

'ఆయన రాజుగారి ముఖ్యస్నేహితుడు.'

'సరే'

'గొప్పకవి'

'అయితే—'

వెనుకనే సభలోని ఉన్నవారు వంతయు బైటికి పోయినది.

పరిచారికతో నామె బసకు పోయినది. రాత్రి యెనిమిదిగంటలవేళ. ఆమెవాకిట నెవరో నిల్చినారు.

'అమ్మా!'

'ఎవరు?'

'తలుపు తీయించండి.'

'.................'

'.................'

'ఏమి?'

'మనవి. లోపలికి రావచ్చునా?'

'రా'

'ఊ. (ఏమిటి?'

'తమరు చూసేవుంటారు'

'ఏమిటది?'

'నెలకి రెండువేలు పేరుకి ఆయనకి జీతం'

'సరే!'

'అయితే— ఖజానాఅంతా ఆయనపెత్తనమే'

'ఇస్. ఏమంటావు అయితే?'

'రాజుగారి కాయనమాట మంత్రమే'

'సరే. ఇప్పుడేమొచ్చింది?'

'తమరిపాట విన్నప్పటినుంచీ—'

'.................'

'ఇదివరకు యెన్నడూ యెరుగని అవస్థలో పడ్డారు'

'.................'

'కొత్తరక్తం'

'.................'

'సెలవైతే'

'...................'

'పదివేలు సమర్పిస్తాను. మూడునిముసాల్లో'

'.....................'

'సెలవా'

.....................'

'.....................'

'ఒక్కగంటలో పంపు'

'చిత్తం'

రాజుగారి కుడిప్రక్కన కూర్చున్నకుర్రవాని నామె చూచినది. అతనిస్ఫురద్రూపమునకు విస్మయమందినది. ఆమె కేమో జ్ఞాపకమువచ్చినది. కాని మార్పుజెందిన ఆమెమనసున కది స్ఫుటము గాలేదు. తను పాడినంతసేపును ఆయువకుడు మైమరచుట నామె క్రీగంట కనిపెట్టినది. అతను తదేకదీక్షతో తన నీక్షించుట నామె గ్రహించినది. ఆమె నాకర్షించిన దతనిరూపము. అతని నాకర్షించిన దామె రూపము. ఆమెనడివయసులో నున్నది. అతడు లేతయౌవనములో నున్నాడు. భోగలాలసత కిరువురు లొంగిపోయినారు.

ఆమె నతడు ప్రేమించినాడు. అతని నామె ప్రేమించినది. సారథ్య మమరినది. ఇక నేమున్న దాటంకము! పరిచారికలు నిముసములో మెత్తని పాన్పు నమర్చినారు.

తన నలంకరించుకొనుటలో యారాత్రి పడినపాట్లు మిక్కిలి శ్రద్ధ—నూతనము.

అలంకృతమగు నామె రూపము పరిచారికల నక్కజపడజేసినది. ఆమె యతనిరాక కెదురుచూచు చున్నది.

టకటకమను గుర్రపుడెక్కల చప్పుడు వినబడిన తోడనే పరిచారికలు వీథితలుపు తెరిచినారు. జోడు గుర్రముల బండినుండి దిగినా డాతడు. పానుపున్న గది లోని కాతని దీసికొనిపోయినారు. అంగీనివిప్పి మేకు

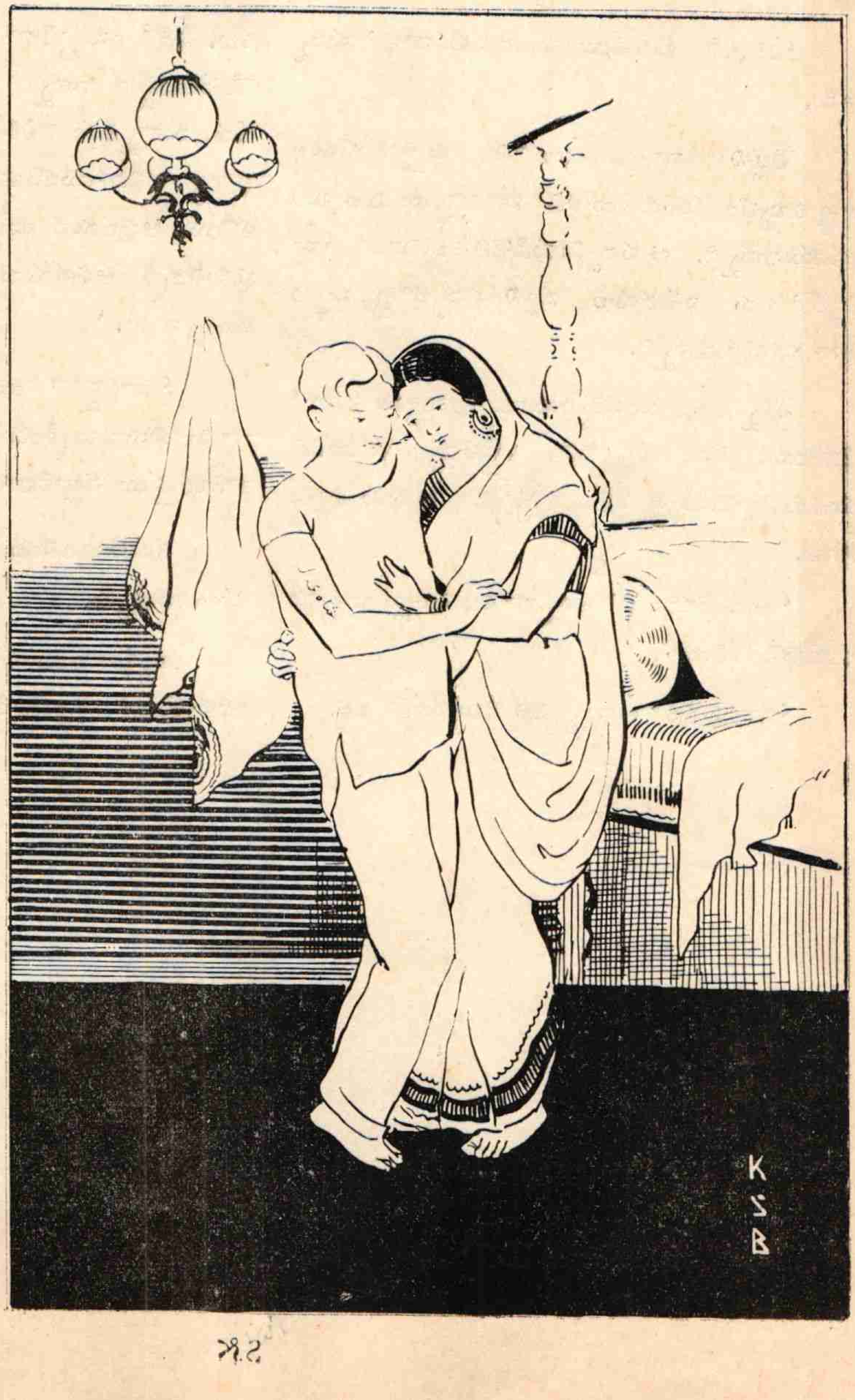

నకు దగిల్చి పాన్పుపై కూర్చున్నాడతడు. తేజఃపుంజములతో నావృతయై గదిలోనికి వచ్చినదామె. అతడామెకెదురుగపోయి కౌగిలించుటకు చేతులను ముందుకు జాపినాడు.

ఆమె కెవ్వున నరచినది. బయట పరిచారికలు గందరగోళపడినారు.

ఆమె నిశ్చలముగా 'ఆగు' మన్నది. ఆశ్చర్యముతో వెనుక కడుగిడినాడతడు.

'ఏదీ, నీ కుడిచేయి ముందునకు చాపు' మన్నదామె.

తెల్లని గాజుకుప్పెలలోని యత్తరుదీపముల మధ్య దబ్బపండువంటి యతని శరీరచ్ఛాయ మిల మిల మెరయుచున్నది. ఆ పచ్చని కుడిచేతి జెబ్బమీద 'షా అబ్దుల్' అను నక్షరముల నల్లని పచ్చబొట్టు స్ఫుటముగా గనుపడుచున్నది.

ఎన్నియో సంవత్సరములకు పూర్వము నదిలో బడిపోయిన తన కుమారుని కట్టిపచ్చ బొడిపించియుండు టామెకు జ్ఞప్తికి వచ్చినది. ఆమెకు పాలు చేపినవి.

'ఆపే రెవరిది ?' అన్నదామె, యెట్లు మాట్లాడవలయునో తెలియక.

'నాపేరది' అన్నాడత డేమియుతోచక.

'నీతలిదండ్రు లెవరో నీ వెరుగుదువా ?'

'కన్నవా రెవరో నాకు తెలియదు. పెంచినవారు మరణించి చాలకాలము కాలేదు. వారు మరణించునంతవరకు వారే నాతలిదండ్రు లనుకొంటిని. మరణకాలమున నా పెంపుడుతండ్రి చెప్పినా డీ యుదంతము'

'ఏమని ?'

'ఏమని—నన్నాత డొక సైనికునివద్ద కొన్నాడట. ఏదో ముట్టడిలో నదిలో గొట్టుకొనిపోవుచు, యేటియొడ్డున నున్న ఆసైనికునిదృష్టిలో పడితినట నేను. నన్నాతడు వెలికితీసి బ్రతికించినాడు. ఆసైనికుని భార్య చనిపోయినపిదప, యింకొకరాజు కొలువుకు బోయి, ఆపురమున నన్ను విక్రయించినాడు. నా పెంపుడుతండ్రి ఆపురమునుండి యీపట్టణమునకు కాపురమొచ్చినాడు.'

'నాబిడ్డా' యని యతనిని కౌగిలించుకొన్నదామె. నిముసముక్రింద పొంగిన వారిరక్తనాళములు, కాగినరక్తము చల్లారిపోయినవి.

తనయుదంతము నామె వానికి తరువాత చెప్పియుండవచ్చును.

వ్యభిచారము చేయింపబూనిన యత్యాచారము విధికృతమున దప్పింపబడినది.